

Ny Valosoa sy hadihady

63 taona ny fetim-pirenena Mahonena fa vazaha Frantsay an-taratasy no filohan'ny Malagasy

Telo ambienimpolo taona (1960-2023) no namerenan'ny mpanjanaka frantsay ny fahaleovantena. Zava-dehibe ho an'ny taranaka aty aoriana ny mampahatsiahy ny fiainan'ny Firenena nandritra izany fotoana lavabe izany. Roambinifolo taona (1960-1972) niaina tao anatin'ny néo-kolonialisma i Madagasikara satria mbola ny frantsay no nifehy ny sehatra politika sy ny sehatra ara-toekarena. Na izany aza ny toedraharaha dia azo lazaina fa niaina tsy nanana olana teo amin'ny sehatra ara-tsosialia ny vahoaka Malagasy satria afaka nisitraka fitsaboana sy fanabeazana maimaimpoana teny amin'ny hopitaly sy sekolimbahoaka ary afaka nisakafo in-telo isan'andro ny mponina rehetra. « Politikan'ny kibo » rahateo ny filamatry ny mpitondra nandritra ny Repobika I, ary saika nahavita trano na nipetraka tamin'ireny « cités en vente location » ireny ny mpiasa rehetra. Ambony dia ambony tokoa ny sandam-bola malagasy ka niaina ara-dalàna ny mponina. Na izany na tsy izany dia nisy ireo mpianatra teny amin'ireo lisea nanana ray aman-dreny sahirankirana nisitraka fanampiana ara-bola. Naresaka tokoa ny fankalazana ireo fetim-pirenena roa: 26 Jona sy 14 Oktobra, satria nisy ny kermesy teo Antanimbarinandriana sy ny lampihazo (podium) teo anoloan'ny Lapan'ny Tanàna eto Antananarivo. Ny azo nokianina tamin'izany vanim-potoana izany dia tsy nisy ny fahalalahana maneho hevitra satria na ny toriteny nandritra ny Fanampoam-pivavahana tao amin'ny Fampielezam-peom-pirenena isaky ny Alahady maraina aza dia nandalo sivana avokoa. Tsy azo lavina fa nitontongana tsikelikely ny fariapiinan'ny Malagasy nanomboka tamin'ny Repobika II satria tamin'izany vanim-potoana izany no nisy ny nantsoina hoe "tsaky pop" satria nitombo ny mahantra sy mpatory an-tsena. Ny anton'izany fitotonganana ny sandam-bola Malagasy izany dia ny nialàna tao amin'ny "Faritra Farantsa" (Zone Franc). Tamin'ny Repobika II ihany koa no nitrangan'ny nolazaina fa fifofaona ny ain'ny Filohan'ny Repobika, ka nit-sanganana ny Tribonaly Miramila (Cour Martiale) izay nanameloka sy nampigadra manamboninahitra kolonely sy Jeneraly am-perinasa. Nahavita be tokoa ny Repobika II teo amin'ny sehatry ny fanabeazana satria nanangana Oniversite tany amin'ny amin'ny Renivohitry ny Faritany dimy ny fitondrana. Na teo aza ny hetsi-bahoaka ny taona 1991 niteraka ny Repobika III izay nanantenana fampandrosoana dia tsy nitsahatra nitotonganana ny fariapiinan'ny Malagasy kanefa tsy azo lavina fa nanjaka ny fahalalahana ara-politika, ka afaka naneho hevitra ny rehetra ka izay no fototry ny fampiatoana tamin'ny asany (empêchement)

ny filohan'ny Repobika, ny Profesora Zafy Albert. Tsy nampiova zavatra loatra, na teo amin'ny sehatra sosialy na teo amin'ny sehatra ara-toekarena, ny nahatafaverenan'ny Amiraly Ratsiraka Didier teo amin'ny fitondrana, taorian'ny nanonganana ny Antanimierampirenena ny Profesora Zafy Albert. Tsy misy afaka mandà kosa fa nisy fivoarana lehibe teto Madagasikara tao anatin'ny enin-taon'ny Repobika III-3 nitantanana ny Filoha Ravalomanana Marc ny Firenena. Tsy nandoavam-bola ny fanabeazana sy ny fitsaboana ka nisitraka fitaovam-pianarana ny mpianatra tany amin'ny sekoly ambaratonga voalohany ary saika tafiditra an-tsekoly ny ankizy satria "tsy maintsy" (obligatoire) ny fampidirana ny zaza. Tafakatra 7, 2% ny harinkarena faobe. Nahavita lalana iray alina kilometratra ny fitondrana na dia nolazaina aza fa "tsy azo hohanina ny lalana". Niakatra ny vokatra ara-bary satria nomena fitaovana sy nampiana teo amin'ny lafiny rehetra ny tantsaha mpamokatra. Raha nitohy ny fitondrana tamin'izany Repobika III-3 izany dia azo lazaina fa nandroso tokoa i Madagasikara avy tamin'ilay programa naroson-dRavalomanana Marc, ny PN2D (Programme National de Décentralisation et de Déconcentration) satria minisitera fito lehibe sy niankinan'ny fampandrosoana no namolavola izany. Nipoitra avy tao amin'ny tetezamita ny Repobika IV andiany voalohany sy faharoa. Nisy ezaka vitan'ny andiany voalohany tamin'ny filoha Rajoanarimampianina teo amin'ny sehatra ara-toekarena satria nisy 5,4% ny harinkarena faobe raha niverina ny fifampatokisan'ny teo amin'ny fitondrana sy ireo mpiara-miombon'antoka ara-teknika sy ara-bola (PTF), kanefa betsaka ihany koa ny lesoka ka hasongadina manokana amin'izany ny delestazy. Efa ho folo taona kosa no teo amin'ny Fitondrana Rajoelina Andry Nirina, ary nampanantena volana aman-kintana ny vahoaka Malagasy izay kanefa ao anatin'ny firenana roa mahantra maneran-tany i Madagasikara ary maherin'ny sivifolo isanjaton'ny vahoaka no mahantra. Nankalaza ny fahateloambienim-polo taonan'ny fahaleovantenany ny Malagasy kanefa dia vazaha frantsay ny filohan'ny Repobika, ka tsy mahagaga raha tsy nifantoka tamin'ny fampandrosoana ny Firenena sy ny fampivoarana ny fiainan'ny Malagasy ary ny fampiakarana ny toekaren'i Madagasikara Rajoelina Andry Nirina, fa mandamina izany hiantefany rehefa tsy eo aminy intsony ny fahefana. Tsy misy afaka maminany ny hitranga rahampitso kanefa tsy maintsy miomana hiatrika ny hoaviny ny Malagasy.

Andry Tavalona

Antenimierampirenena Mpikambana amin'ny Birao Maharitra miisa 4 tadiavina

Mafanafana ny eny Tsimbazaza amin'izao fotoana. Mpikambana amin'ny Birao Maharitry ny Antenimierampirenena miisa 4 no tadiavin'ireo depiote nanao sonia haongana. Tontosa ny talata 27 jona 2023 hariva, teo anivon'ny sekretera jeneraliny, ny fametrahana ny taratasy fangatahana fanonganana mpikambana 4 eo anivon'ny birao maharitr'ity andrim-panjakana ity. Solombavambahoaka miisa telo no fantatra fa name-traka "Proposition de résolution" mikasika ny fanonganana sy fampitsaharana amin'ny asany an'ny mpikambana sasany ao anatin'ny birao maharitry ny Antenimierampirenena. Ny tsy fahatongavana mivory an'ireo mpikamban'ny Birao Maharitra ireo hoy ny fanazavana no antony hanonganana azy. Ireto avy izany, Kestora voalohany, Jean Michel Henri, Kestora fahatelo, Rabenirina Maminaiina, Filoha lefitra faritany Fianarantsoa, Brunelle Razafitsiandraofa ary Filoha lefitra faritany Toliara, Rabenirina Jean Jacques. Nanao sy nametraka io "proposition de résolution" io kosa ny depiote Lova Moramanga, ny depiote Marco Ampanihy Andrefana ary ny depiote Dominique Sakaraha. Tantara hitohy.

Isambilo

Ireo depiote 4 tadiavina haongana.

FILOHA RAVALOMANANA Aleso amin'ireo TV Satelita amin'izay koa ny MBS

Nandray fitenenana ny filoha Marc Ravalomanana, filoha nasionalin'ny antoko TIM, sady filohan'ny rodoben'ny mpanohitra RMDM, nandritra ny dinika faha-2 nokarakarain'ny CENI teny Alarobia ny herinandro lasa teo. Miantso ny tompon'andraikitra izy handefa amin'izay ihany koa ny MBS amin'ireo TV Satelita misy.

Tontosa na amantsara ny alakamisy teo ny ny dinik'asa faha-2 momba ny fifidianana, izay fiandraiketana ny Ceni, taorian'ny fihazonana voalohany izay natao ny volana maritsa lasa teo. Marobe ireo olona na fikambanana nanatrika izany, teratany malagasy sy vahiny miasa eto antoerana sy avy any ivelany nanome haja izany, nefa nisy ihany koa ireo antoko sy fikambanana fito, izay nandà ny tsy hanatrika izany, nefa tsara mifampidinika ihany fa "Lera" izao hifanatonana hoy i Dada avy amin'ny antoko Tim. Rehefa avy nanokatra ny fotoana ny filohan'ny Ceni, dia nanome fitenenana ny vahiny avy hatrany toy ny avy amin'ny Firenena Mikambana izay nanao fisaorana ny mpanandray anjara samihafa, nidera ny Ceni sy ny fitondrana ary ny vahoaka malagasy

momba ny fiaraha-miasa, sy ny fankasitrahana izay fifidianana ho tanterahina aoriana kely io. Nahazo anjara fitenenana koa ny mpitarika fiangonana, ary ny filohan'ny antoko Tim avy hatrany, ny filoha Ravalomanana no nanohy izany avy eo, naneho fisaorana tamin'ny fanasana izay natao, sy mba nahafahany nanambara mazava fa ny "Fifidianana ihany no fifidianana" aminay hoy izy, miampy ireo hetaheta sy faniriana izay mba tian'ny antoko Tim, atao mialohan'ny fotoam-pifidianana, mandritra sy aorian'io andro malaza io koa, mba hitarafana zava-mahasoa ho fampandrosoana ny firenena. Notsipihany mazava ihany koa

fony tetezamita ireny, nefa dia ninian'ny HCC nojerena fotsiny tamin'izany fotoana. Ny filoha Ravalomanana dia notronin'ny mpikambana maro tao aminy sy ny RMDM tamin'io dinik'asa faharoa io. Momba ny resaka serasera, nanehoany teo imason'ny daholobe, ny Ceni, ary indrindra fa ny minisitry ny serasera izay teo alohany teo, fa voabahana tanteraka izy ireo rehefa mba manao hetsika, toy ny tany Antsirabe farany teo ohatra, nefa rehefa ny olona mpanohana andRajoelima manao loanjy dia toa mandeha ho azy. Tsy ho tanteraka io fifidianana io raha mbo-la misy ny faneriterena, ataovy mitovy ny fahafahana manao hoy izy, ary nampiany hoe: aiza ho aiza ny canal sat momba ny MBS amin'izao? Ny minisitry ny serasera dia nilaza fa dossier anjaran'ny tribonaly ireny fa tsy misy hidirany hono. Ho avy ny fifidianana amin'ity taona, tokony hitovy ny rehetra arak'izany eo amin'ny fahafahana manao hetsika, eo amin'ny sehatry ny serasera: tokony ho samy afaka mandefa ny televizianany amin'ny TV Satelita koa. Dia ho hita eo ny tohiny.

Beharo

TONONKALO

'ZAHAY TSY MILA TANALAHY

Tonga ny ora ka sahia mijoro indray ry malagasy, Tsy holalaoavin'ny vazaha dia ny vazaha taratasy, Fa safidiny ny niofo hanjary ho lasa frantsay, Ka tsisy hanaiky intsony koa ny mbola hobaikoiny indray !

Eny na nafeniny aza ity fiofoana feno fitaka, Vetivety ny vaovao dia indro tena niparitaka. Nisafokan'ny hatezerana ireo ilay hoe tia tanindrazana, Ary hita ho niakatra afo sady tena nihidy vazana !

Hafatra ho anao mpitarika amin'ny sehatra rehetra : Madagasikara afaka , izay no ataovy ho tarigetara. Madagasikara sambatra , miaina anaty fahafahana, Izay no tano f'efa dify izany atao hoe fanjanahana !

Aoka ianao tsy handray intsony baiko avy amin'ny gasy reraka, Fa ianao tsy sanatria hoe gasy donto sy miveraka. Tombontsoan'ny malagasy , izany hatrany no tadiavo, Fa tsy ny an'ireo vahiny te hibahana sy handavo !

...Ndao hivondrona ry mbola mihevi-tena ho malagasy Sady tsy isan'ny mpamadika no tsy mbola misy tasy , Ka meteza hiombom-po , hiombon-tsaina sy fanahy, Ho sahy hanilika amin'izay 'ty mifanahin-tanalahy !

Ny miova volo am-pandehanana , tena tsy azon'iza ekena, Indrindra indrindra ho an'ireo natao hitondra firenena. Malagasy re 'zahay fa tsy vazaha vao notefena, Ka takianay koa ho GASy no mitondra firenena !

TSIMMALO (25-06-23)